

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna

*Krośnieńskie
zeszyty
biblioteczne*

Nr 3 Krosno 1998

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie

Krośnieńskie Zeszyty Biblioteczne

Nr 3

Krosno, 1998 r.

*Przekazujemy kolejny, trzeci już numer naszego lokalnego czasopi-
sma bibliotekarskiego.*

*Sądzymy, że zamieszczone w nim materiały powinny wzbudzić Pań-
stwa zainteresowanie i refleksję. Dotyczą bowiem nie tylko nie tylko
bieżących spraw i problemów naszych bibliotek, lecz także odnoszą
się do przyszłości. Zmiany podziału administracyjnego, nowe władze
samorządowe dla wielu bibliotek oznaczają zmianę ich sytuacji i już
dziś zmuszają do poszukiwania sposobów zachowania zdobytej
w środowisku pozycji. Być może, przykład bibliotek węgierskich oka-
że się w nich przydatny.*

*Życząc owocnej w przemyślenia i pomysły lektury, raz jeszcze zwrac-
amy się z nieustającym apelem o nadsyłanie informacji o wydarze-
niach, ciekawych formach pracy stosowanych w bibliotekach. Bę-
dziemy je zamieszczać w kolejnych numerach naszego pisma. Ważne
są dla nas również opinie o dotychczas wydanych „Krośnieńskich
Zeszytach Bibliotecznych”.*

Redakcja

Biblioteki publiczne województwa krośnieńskiego w 1997 roku - osiągnięcia i problemy.

Rok 1997 nie był w działalności bibliotek naszego województwa rokiem przełomowym i nie przyniósł rewolucyjnych zmian. Był kolejnym rokiem trudnych budżetów i żmudnej pracy, w niewielkiej tylko części znanej i docenianej zarówno przez organizatorów, jak i przez użytkowników bibliotek.

Mimo wielu trudności biblioteki zamknęły ubiegły rok dobrymi rezultatami, osiągając lepsze wyniki w zakresie upowszechniania czytelnictwa i gromadzenia zbiorów. Zarejestrowały o 1.660 czytelników i 24.521 wypożyczeń więcej niż w 1996 roku. Zakupiły i włączyły do zbiorów więcej o 13.530 woluminów.

Nie udało się wyeliminować niekorzystnych zjawisk, występujących w bibliotekach wiejskich. Nastąpił tam spadek liczby książek wypożyczonych na zewnątrz o 10.127 woluminów, a w wyniku utrzymującego się trendu likwidacji punktów bibliotecznych ich liczba zmniejszyła się o dalszych 11.

Sieć biblioteczna i baza materialna bibliotek

Stan sieci bibliotecznej w porównaniu do roku 1996 nie uległ zmianie pod względem ilościowym. W województwie działała biblioteka wojewódzka, 2 biblioteki miejskie, 9 bibliotek miejsko-gminnych i 32 gminne (44 placówki biblioteczne) z 138 filiami. Po połączeniu GBP w Olszanicy z gminnym ośrodkiem kultury zwiększyła się natomiast liczba bibliotek funkcjonujących jako niesamo-

dzielne placówki upowszechniania kultury. Na koniec 1997 roku było takich bibliotek 12. Jedynie w kilku przypadkach wprowadzone zmiany nie spowodowały strat w działalności bibliotek poprzez ograniczenie godzin ich otwarcia i zmniejszenie środków na zakup nowości wydawniczych.

Wobec wspomnianych na wstępie trudności budżetowych, w 1997 roku nie prowadzono budów nowych ani modernizacji istniejących budynków bibliotecznych. Nie znaczy to jednak, że nie podejmowano starań o poprawę stanu bazy lokalowej.

W roku sprawozdawczym zmiany lokalowe nastąpiły w 15 bibliotekach i filiach, w tym 10 bibliotek uzyskało wzrost powierzchni w stosunku do lokali zajmowanych w poprzednim roku (+ 287,17 m²), w 5 natomiast - powierzchnia uległa zmniejszeniu o 84,5 m². W wyniku tych zmian powierzchnia lokali bibliotecznych wzrosła w ciągu 1997 roku o 202,67 m² (łącznie z zapleczem socjalnym i korytarzami).

Ogółem powierzchnia pomieszczeń bibliotecznych w woj. krośnieńskim na koniec 1997 roku wynosiła 14.079 m². Średnia powierzchnia biblioteki i filii w 1997 roku wynosiła 77,3 m² (dla bibliotek w mieście - 212,2 m², natomiast na wsi - 54,8 m²).

W 1997 roku przeprowadzane były także remonty bieżące, poprawiające funkcjonalność i estetykę zajmowanych przez biblioteki lokali.

Rokrocznie w wielu bibliotekach i filiach następuje poprawa bazy lokalowej dzięki pozyskiwaniu nowych pomieszczeń, przeprowadzaniu remontów bieżących i adaptacyjnych. W tym miejscu należy podkreślić działania i bezsprzeczne zasługi samorządów lokalnych. Świadome potrzeby istnienia i działania bibliotek, czynią starania, aby ich placówki biblioteczne były funkcjonalne i estetyczne. Dzięki tym wysiłkom lokale wielu bibliotek w niczym nie przypominają pomieszczeń bibliotecznych z wciąż jeszcze pokutujących wyobrażeń o wyglądzie biblioteki - nijakiej, szarej, z księgozbiorem oprawionym w bury papier. Choć trzeba przyznać, że są

jeszcze bibliotekarze z różnych przyczyn starannie kultywujący tę tradycję.

Mimo podejmowanych starań, z powodu braku środków finansowych nie zrealizowano natomiast planu w zakresie wyposażenia bibliotek w sprzęt biblioteczny i urządzenia techniczne.

Zbiory biblioteczne i czytelnictwo

Zbiory bibliotek publiczno-samorządowych w roku sprawozdawczym wzbogaciły się ogółem o 65.071 książek, w tym na wsi - o 40.527 książek.

Stan wpływów w 1997 roku w porównaniu do roku 1996 kształtował się następująco:

Książki	1996	1997	Różnica (1997-1996)
wpływy w ciągu roku			
ogółem	56.176	65.071	+ 8.895
w tym:			
zakupy	41.467	54.997	+ 13.530
inne wpływy	14.709	10.074	- 4.635
w tym: dary	2.864	5.550	+ 2.686

Struktura wpływów w sieci bibliotek publiczno-samorządowych w 1997 roku przedstawiała się następująco:

Lata	Wpływy ogółem	Literatura piękna		Literatura popularno- naukowa
		dla dzieci i młodzieży	dla dorosłych	
1996	56.176 wol.	28,6%	47,2%	24,1%
1997	65.071 wol.	28,2%	43,3%	28,6%
Różnica	+ 8.895 wol.	- 0,4%	- 3,9%	+ 4,5%

Analiza struktury wpływów wykazuje wzrost udziału we wpływach nowości wydawniczych do bibliotek literatury niebeletrystycznej. Świadczy to intensyfikacji odnawianie tej części zbiorów bibliotek w związku z przeprowadzanymi selekcjami i wzrostem zainteresowania czytelników literaturą popularnonaukową.

Zasadniczą formą gromadzenia zbiorów był zakup nowości wydawniczych, który stanowił 84,5% całości wpływów. Wzrost liczby zakupionych książek był możliwy dzięki zwiększonym środkom finansowym na ten cel. W porównaniu do 1996 roku na zakup książek wydatkowano więcej o 34,3%.

Znaczny udział w zakupie stanowiła tzw. tania książka. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie skorzystała z oferty specjalnej Ministerstwa Kultury i Sztuki i zakupiła dla potrzeb własnych i bibliotek samorządowych województwa 14.415 egzemplarzy książek na kwotę 898,97 zł. Za 1 książkę biblioteki samorządowe płaciły 0,50 zł.

Zakup taniej książki miał wpływ na obniżenie w 1997 roku średniej ceny książki. Wynosiła ona 8,47 zł. W porównaniu do roku 1996 nastąpił wzrost tylko o 0,08 zł.

Nie oceniając wartości i przydatności tej części nabytego księgozbioru, stwierdzić należy, że zastosowanie tej formy zakupu wpłynęło na wysokość wskaźnika ilości zakupionych książek na 100 mieszkańców w województwie. Wskaźnik zakupu w woluminach na 100 mieszkańców w porównaniu do 1996 roku przedstawiał się następująco:

	1996	1997	Różnica (1997-1996)
Ogółem			
w województwie	8,2 wol.	10,8 wol.	+ 2,6 wol.
na wsi	7,0 wol.	10,4 wol.	+ 3,4 wol.
w mieście	10,2 wol.	11,4 wol.	+ 1,2 wol.

W sieci bibliotek publiczno-samorządowych wystąpiło duże zróżnicowanie ilości zakupionych książek na 100 mieszkańców. W roku sprawozdawczym zadanie w zakresie realizacji wymaganego wskaźnika zakupu książek na 100 mieszkańców (18 wol./100 mieszk.) wykonało 6 bibliotek:

- MiGBP wUstrzykachDolnych - 36,6 wol./100 mieszk.
- GBP w Baligrodzie - 24,5 wol./100 mieszk.
- GBP w Miejscu w Miejscu Piastowym - 23,3 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Jedliczu - 19,8 wol./100 mieszk.
- GBP w Domaradzu - 19,5 wol./100 mieszk.
- GBP w Krościenku Wyżnem - 19,4 wol./100 mieszk.

Zakupy nowości wydawniczych powyżej wskaźnika wojewódzkiego odnotowano w 9 bibliotekach:

- GBP w Tyrawie Wołoskiej - 17,7 wol./100 mieszk.
- GBP w Jasienicy Rosielnej - 15,3 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Bieczu - 15,1 wol./100 mieszk.
- GBP w Dydni - 15,0 wol./100 mieszk.
- GBP w Nozdrzcu - 13,3 wol./100 mieszk.
- WBP w Krośnie - 13,0 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Brzozowie - 12,5 wol./100 mieszk.
- GBP w Czarnej - 12,0 wol./100 mieszk.
- GBP w Besku - 11,2 wol./100 mieszk.

W 29 bibliotekach odnotowano wykonanie zadania w zakresie wskaźnika ilości zakupionych książek na 100 mieszkańców poniżej wskaźnika wojewódzkiego. Rozpiętość

wartości wskaźnika w tej grupie bibliotek wynosiła od 2,8 do 9,8 wolumina.

Stan księgozbiorów w bibliotekach publiczno-samorządowych województwa krośnieńskiego na dzień 31 grudnia 1997 r. oraz jego struktura przedstawiała się następująco:

	Ogółem	Literatura dla dzieci i młodzieży	Literatura piękna dla dorosłych	Literatura popularnonaukowa
na wsi	1.230.050	29,1%	45,3%	25,6%
w mieście	732.870	22,5%	40,1%	37,4%
Razem	1.962.290	26,6%	43,3%	30,0%

W 1997 roku w strukturze księgozbiorów nie zaszły zasadnicze zmiany. Odnotowano minimalny wzrost odsetka literatury pięknej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych, obniżył się natomiast odsetek literatury popularnonaukowej w mieście o 0,4% i na wsi o 0,1%.

Najczęściej wskazywanym przez biblioteki problemem w zakresie uzupełniania zbiorów jest brak w wystarczającej wysokości środków na zakup książek. Jako podstawy do naliczania środków na zakup nowości wydawniczych rzadko uwzględniane są rzeczywiste potrzeby bibliotek, standardowy wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców oraz średnia cena książki. Planując zakup książek do bibliotek, władze samorządowe kierują się głównie wskaźnikiem inflacji nie biorąc pod uwagę realnego wzrostu cen książek.

O wiele łatwiejszym do pokonania problemem jest zgłaszany przez biblioteki, głównie większe, brak poszukiwanych nowości w miejscowych księgarniach. W takich sytuacjach biblioteki korzystały z ofert księgarni wysyłkowych i wydawnictw.

Biblioteki publiczno-samorządowe zgromadziły w ciągu roku ogółem 1.466 egzemplarzy czasopism bieżących, w tym:

- biblioteki w miastach - 674 egz. (wzrost o 35 egz.),
- biblioteki wiejskie - 792 egz. (wzrost o 127 egz.).

Oferta czasopism w bibliotekach była zróżnicowana, jednak generalnie wykazywała braki w stosunku do potrzeb.

Liczba wypożyczonych na miejscu czasopism (w porównaniu do 1996 roku) wynosiła:

Rok	Wypożyczenia czasopism		
	Ogółem	w mieście	na wsi
1996	270.551	176.725	93.826
1997	273.321	182.502	90.819
Różnica	+ 2.770	+ 5.777	-3.007

Dużym zainteresowaniem cieszą się czasopisma w bibliotekach miejskich i miejsko-gminnych, mniejszym natomiast - w bibliotekach gminnych. Jest to niewątpliwie wynik całkowitego braku prasy w ciągu ostatnich lat w wielu bibliotekach wiejskich. Wraz ze wzrostem ilości oferowanych tytułów prasy w bibliotekach na wsi zwiększać się będzie świadomość obecnych i potencjalnych użytkowników prasy o możliwości stałego, systematycznego korzystania z niej za pośrednictwem bibliotek.

Czytelnictwo

Rok 1997 był kolejnym, w którym biblioteki publiczno-samorządowe naszego województwa osiągnęły dobre wyniki w zakresie upowszechniania czytelnictwa. Odnotowano wzrost zarówno liczby zarejestrowanych czytelników o 1.660 i liczby książek wypożyczonych na zewnątrz o 24.521 woluminów.

Liczba czytelników w bibliotekach publiczno-samorządowych w 1997 roku przedstawiała się następująco:

Rok	Ogółem	w mieście	na wsi
1996	97.979	51.502	46.477
1997	99.639	53.147	46.492
Różnica	+ 1.660	+ 1.645	+ 15

Odsetek czytelników w stosunku do liczby mieszkańców województwa wyniósł:

Rok	Ogółem	w mieście	na wsi
1996	19,3%	29,0%	14,1%
1997	19,6%	29,8%	14,1%
Różnica	+ 0,3%	+ 0,8%	0%

Na 44 biblioteki, działające w województwie, w 15 odnotowano wskaźnik wyższy od średniego wojewódzkiego:

- WBP w Krośnie - 32,6%
- -MBP w Jaśle - 31,2%
- GBP w Baligrodzie - 28,8%
- MiGBP w Lesku - 27,9%
- GBP w Brzyskach - 24,0%
- MBP w Sanoku - 23,5%
- MiGBP w Brzozowie - 22,2%
- GBP w Haczowie - 21,5%
- GBPwCisnej - 21,5%
- MiGBP w Bieczu - 21,3%
- GBPwSolinie - 21,2%
- GBP w Komańczy - 21,0%
- GBP w Domaradzu - 20,9%
- GBP w Tyrawie Wołoskiej - 20,4%
- GBP w Jasienicy Rosielnej - 19,8%

Wymienione biblioteki corocznie notują tak wysoki wskaźnik liczby czytelników w stosunku do liczby mieszkańców.

W strukturze czytelników nie odnotowano zasadniczych zmian. Podstawową grupą użytkowników bibliotek pozostaje młodzież ucząca się (70,4%). Po wielu latach nastąpił wzrost udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie czytelników (o 0,4%), natomiast niepokoi bibliotekarzy dalszy spadek liczby czytelników najmłodszych (o 0,6%).

Czytelnicy wypożyczyli na zewnątrz w 1997 roku ogółem 1.983.630 książek, w tym na wsi - 879.612 książek. Struktura wypożyczonych książek kształtowała się następująco w porównaniu do roku 1996 (różnice podano w nawiasach):

Wypożyczenia	Literatura piękna		Literatura popularno-naukowa
	dla dzieci i młodzieży	dla dorosłych	
w mieście	22,1% (- 0,9%)	59,3% (+ 0,4%)	18,5% (+ 0,5%)
na wsi	45,5% (+ 0,3%)	44,9% (- 0,5%)	9,6% (+ 0,2%)
Ogółem	32,5% (- 0,6%)	52,9% (+ 0,2%)	14,6% (+0,5%)

Struktura wypożyczeń nie uległa zasadniczym zmianom. W dalszym ciągu literatura piękna dla dorosłych stanowi 52,9% ogółu wypożyczeń. W 1997 roku odnotowano niewielki wzrost liczby wypożyczonych książek (o 0,2%). Jako pozytywne zjawisko należy oceniać również wzrost wypożyczeń literatury niebeletrystycznej o 0,5%. Nadal utrzymuje się tendencja spadkowa w wypożyczeniach literatury pięknej dla dzieci i młodzieży.

Osiągnięte wyniki w zakresie wypożyczeń na 100 mieszkańców województwa wyniosły:

Rok	Wypożyczenia na 100 mieszk.		
	Ogółem	w mieście	na wsi
1996	386,2	601,4	270,4
1997	398,6	643,9	266,1
Różnica	+ 12,4	+ 42,5	-4,3

Wyniki wyższe od średniego wskaźnika wojewódzkiego uzyskało 9 bibliotek:

- GBP w Baligrodzie - 970,6 wol./100 mieszk.
- WBP w Krośnie - 814,6 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Bieczu - 808,1 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Brzozowie - 585,3 wol./100 mieszk.
- MBP w Sanoku - 568,7 wol./100 mieszk.
- GBP w Krempnej - 567,8 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Lesku - 558,7 wol./100 mieszk.
- GBP w Domaradzu - 526,0 wol./100 mieszk.
- MBP w Jaśle - 490,6 wol./100 mieszk.

Poniżej 200 woluminów na 100 mieszkańców wypożyczono w ciągu roku w 10 bibliotekach:

- GBP w Jaśle - 105,6 wol./100 mieszk.
- GBP w Krościenku Wyżnem - 120,3 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Dukli - 137,5 wol./100 mieszk.
- MiGBP w Rymanowie - 147,3 wol./100 mieszk.
- GBP w Korczynie - 148,0 wol./100 mieszk.
- GBP w Bukowsku - 170,0 wol./100 mieszk.
- GBP w Skołyszynie - 172,3 wol./100 mieszk.
- GBP w Lutowiskach - 180,1 wol./100 mieszk.
- GBP w Nowym Żmigrodzie - 186,4 wol./100 mieszk.
- GBP w Wojaszówce - 193,4 wol./100 mieszk.

Biblioteki w Dukli, Korczynie, Skołyszynie, Lutowskiach i Krościenku Wyżnym nie mają szans na osiągnięcie wyższych wskaźników, gdyż zasięg ich oddziaływania w środowisku nie obejmuje wszystkich mieszkańców gminy.

Wskaźnik aktywności statystycznego czytelnika w bibliotekach naszego województwa wyniósł w 1997 roku 20,4 książki. W bibliotekach miejskich 1 czytelnik wypożyczył 26,6 książki, w bibliotekach wiejskich zaś - 18,9 książki.

Zjawiskiem z roku na rok coraz bardziej widocznym jest różnica w stanie czytelnictwa w miastach i na wsiach. Wskaźniki zasięgu czytelnictwa (czytelnicy i wypożyczenia na 100 mieszkańców) w bibliotekach miejskich są dwukrotnie wyższe od rejestrowanych w bibliotekach wiejskich. Przyczyniają się do tego m.in.:

- w bibliotekach miejskich: godziny pracy (cały tydzień) dostosowane do potrzeb użytkowników,
- bogatsza oferta nowości wydawniczych i czasopism o stałej częstotliwości dopływu,
- w bibliotekach wiejskich: ograniczenie godzin otwarcia,
- ograniczony i nieregularny dopływ nowości wydawniczych.

Udostępnianie na miejscu

Czytelnie i kąciki czytelniane bibliotek województwa krośnieńskiego dysponowały 2.178 miejscami dla czytelników, w tym na wsi - 1.670 miejscami. W 1997 roku liczba miejsc dla czytelników zwiększyła się o 42 ogółem. W bibliotekach na wsi nastąpił wzrost o 36 miejsc do korzystania ze zbiorów na miejscu.

Liczba informacji udzielonych w 1997 roku w porównaniu do 1996 roku wynosiła:

Rok	Ogółem	wmieście	na wsi
1996	70.666	41.440	29.226
1997	71.197	41.558	29.641
Różnica	+ 531	+ 118	-415

Udzielając informacji udostępniono na miejscu 176.664 książki, o 1.354 mniej niż w 1996 roku. Biblioteki w mieście odnotowały spadek udostępnień na miejscu o 2.729, biblioteki wiejskie natomiast - wzrost o 1.375.

Konserwacja i ochrona zbiorów bibliotecznych

Biblioteki publiczno-samorządowe naszego województwa nie konserwują zbiorów w pracowniach introligatorskich. Jest to spowodowane brakiem wystarczających środków finansowych przy wysokich kosztach tych usług. Skłania to bibliotekarzy raczej do wymiany zniszczonej książki na nową.

Dla przedłużenia używalności książek w większości bibliotek oprawia się je w folię. Ponadto bibliotekarze sami wykonują drobne prace konserwatorskie i zabezpieczające (zszywanie, klejenie).

Ochrona zbiorów w rozumieniu zabezpieczenia lokali bibliotecznych jest naszym zdaniem właściwa, podobnie jak stan wyposażenia w sprzęt przeciwpożarowy i dbałość o jego utrzymanie.

Czytelnictwo dzieci i młodzieży

W obsłudze czytelników do lat 15 specjalizują się działające przy bibliotekach oddziały dla dzieci. W 1997 roku w województwie krośnieńskim działało 12 takich oddziałów i 1 filia dla dzieci, w tym 4 oddziały dla dzieci przy bibliotekach gminnych.

W pozostałych bibliotekach i filiach wydzielone są kąciki dla dzieci i młodzieży z wyodrębnionym dla tej grupy czytelników księgozbiorem.

W ciągu roku zgromadzono 18.319 książek dla dzieci i młodzieży. Stanowiło to 28,1% ogółu wpływów. Stan księgozbioru dla tej grupy czytelnicznej na koniec roku 1997 wynosił:

Ogółem	w mieście	na wsi
522.687	165.031	357.656
	22,5%	29,1%

W ogólnej liczbie czytelników zarejestrowanych w bibliotekach publiczno-samorządowych naszego województwa czytelnicy 1 i 2 grupy wiekowej stanowią 64,8% (w mieście - 61,3%, na wsi -68,75%).

Dzieci i młodzież w 1997 roku wypożyczyły ogółem 644.563 książki, co stanowi 32,5% ogólnej liczby wypożyczeń. W porównaniu do roku 1996 nastąpił spadek liczby wypożyczeń literatury dla dzieci i młodzieży o 4.881 książek. W bibliotekach naszego województwa utrzymuje się tendencja spadkowa wypożyczeń tej literatury. Biblioteki miejskie wypożyczyły w 1997 roku o 2.242 książki mniej niż w poprzednim, wiejskie natomiast – o 2.639 mniej. Rejestrowany od kilku lat regres czytelnictwa dzieci i młodzieży utrzymuje się.

Przyczyny tego stanu według bibliotekarzy są:

- zmniejszająca się liczebność populacji w tej grupie wiekowej,
- niniejsze zainteresowanie dzieci i młodzieży książką,
- - mała ilość nowości wydawniczych dla tej grupy czytelników.

Biblioteki podejmują wiele inicjatyw mających na celu zainteresowanie dzieci i młodzieży nie tylko lekturą obowiązkową,

lecz także poznawczą i rozrywkową. W ramach działalności kulturalno-oświatowej biblioteki przeprowadziły 5.043 imprezy i zajęcia dla tej grupy czytelniczej. Wzięło w nich udział 85.82:1 uczestników.

Utrata czytelnika dziecięcego bądź jego zniechęcenie wobec braku możliwości zaspokojenia jego potrzeb czytelniczych to zasadniczy problem w rozwoju czytelnictwa tej grupy użytkowników naszych bibliotek.

Zatrudnienie, kwalifikacje, doszktałcanie i doskonalenie zawodowe bibliotekarzy

W analizowanym roku zaszły jedynie niewielkie zmiany, związane z zatrudnieniem bibliotekarzy w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krośnie. Przedstawia je poniższa tabela:

Rok	Pracownicy merytoryczni ogółem	w tym: pełnozatrudnieni	Wykształcenie bibliotekarskie	
			wyższe	średnie
1996	48	43	14	31
1997	47	42	14	29

W 1997 roku 2 pracowników posiadających wykształcenie na poziomie studium bibliotekarskiego zostało zaliczonych - zgodnie z pełnionymi funkcjami - do pracowników administracji i obsługi jako specjalistów d/s administracyjno-archiwalnych oraz d/s finansowo-księgowych. Przyjęto 1 pracownika (po studium bibliotekarskim) do pracy w filii bibliotecznej. Ogółem zatem liczba pracowników merytorycznych zmniejszyła się o 1.

W Oddziale Terenowym WBP w Jaśle w ciągu roku kalendarzowego nastąpiła zmiana instruktora. Zarówno poprzedni, jak i obecny instruktor legitymują się wykształceniem wyższym bibliotekarskim.

Inne pomniejsze zmiany w obsadzie kadrowej w poszczególnych działach nie miały istotnego wpływu na stan kadry bibliotecznej.

W bibliotekach samorządowych stan zatrudnienia na dzień 31 grudnia 1997 r. wynosił 246 pracowników, w tym 114 pełnozatrudnionych.

Zatem ogółem na terenie woj. krośnieńskiego zatrudnionych jest 293 bibliotekarzy, w tym 156 w pełnym wymiarze godzin.

W 1997 roku w bibliotekach samorządowych odnotowano jedynie minimalne zmiany w zatrudnieniu bibliotekarzy. Nastąpiły one w:

- GBP w Czarnej - zamieniono etat na 1/2 etatu,
- Orzechówce (gm. Jasienica Rosielna) - zmniejszono zatrudnienie z 1/2 na 1/4 etatu,
- Jurowcach (gm. Sanok) - po odejściu bibliotekarza na emeryturę zatrudniono pracownika nie posiadającego kwalifikacji bibliotekarskich.

Kwalifikacje zawodowe bibliotekarzy

Wszyscy pracownicy merytoryczni, zatrudnieni w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krośnie spełniają wymagania kwalifikacyjne, zawarte w Rozporządzeniu MKiSz z dnia 25 maja 1992 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych [...] (Dz.U. Nr 46, poz. 206).

Kwalifikacje zawodowe bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach woj. krośnieńskiego przedstawia zestawienie:

Ogółem	- 293
w tym:	
- wyższe bibliotekarskie	- 28

- wyższe	- 6
- studium bibliotekarskie	- 133
- średnie bibliotekarskie	- 23
- średnie ogólne / zawodowe	- 87
- zasadnicze zawodowe / podstawowe	- 16

W ujęciu procentowym 94,5% kadry bibliotekarskiej, zatrudnionej w bibliotekach woj. krośnieńskiego, spełnia wymagania kwalifikacyjne zawarte we wspomnianym wyżej rozporządzeniu.

Bardzo dobre przygotowanie zawodowe bibliotekarzy oraz widoczna od kilku lat stabilizacja kadry mają istotny wpływ na dobre wyniki działalności bibliotek.

Przemiany, jakie następują w bibliotekarstwie powodują, że rosną wymagania czytelników. Sprostać nowym potrzebom mogą tylko wysoko kwalifikowani pracownicy. Cenni są zwłaszcza bibliotekoznawcy z wyższym wykształceniem (samodzielni, twórczy) i pracownicy po studium bibliotekarskim. Wyraźnie widać różnicę poziomu kwalifikacji zawodowych bibliotekarzy po studium bibliotekarskim dziennym a zaocznym, na korzyść tych pierwszych.

W ramach doskonalenia zawodowego pracowników zorganizowano i przeprowadzono 33 seminaria kwartalne:

WBP w Krośnie	-1
MBP w Jaśle	- 3
MiGBP w Brzozowie	- 3
-MiGBPwLesku	- 4
MiGBP w Ustrzykach D.	- 4
OT WBP w Brzozowie	- 3
OT WBP w Jaśle	- 3
Dział Instr.-Metod. WBP	- 4
OT WBP w Lesku	- 4

- OT WBP w Sanoku - 4

Tematyka zajęć seminaryjnych, skonsultowana wcześniej z bibliotekarzami placówek publiczno-samorządowych, była realizacją ich potrzeb i postulatów. Przedstawiano następujące tematy:

- klasyfikowanie i katalogowanie wszelkiego rodzaju zbiorów bibliotecznych,
- zagadnienia prawne związane z działalnością bibliotek,
- tematy związane z problemami czytelnictwa dzieci i młodzieży,
- wymiana doświadczeń pomiędzy poszczególnymi bibliotekami samorządowymi,
- całościowe i aspektowe analizy dotyczące różnych dziedzin działalności bibliotecznej.

Sami bibliotekarze uczestniczyli ponadto w 7 kursach specjalistycznych, dotyczących m.in.:

- komputerowego programu bibliotecznego SOWA -1 osoba,
- obsługi programu SOWA - 3 osoby,
- systemu informacyjnego INTERNET - 2 osoby,
- pracy z czytelnikiem dziecięcym - 5 osób.

W naszych bibliotekach przeprowadzono także praktyki zawodowe dla 16 słuchaczy studium bibliotekarskiego.

W ramach funkcji ponadlokalnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej instruktorzy przeprowadzili, podobnie jak w latach ubiegłych, tzw. konsultacje przywarsztatowe, w których uczestniczyli przedstawiciele władz samorządowych oraz bibliotekarze danej gminy. Podczas konsultacji - na podstawie opracowanych materiałów GUS, analiz opisowych z bibliotek i filii, także dotyczących spraw budżetowo-finansowych - przedstawiane są warunki, w jakich działają poszczególne placówki biblioteczne. Wskazuje się na osiągnięcia bibliotek, ale i zwraca się uwagę na te zagadnienia pracy bi-

bliotecznej, które wymagają korekt usprawniających funkcjonowanie placówek. Prezentuje się wyniki statystyczne danej gminy na tle średnich wyników statystycznych bibliotek publiczno-samorządowych naszego województwa (osobno dla bibliotek miejsko-gminnych, osobno - gminnych) w porównaniu z wynikami ogólnopolskimi za rok poprzedni.

Ta forma sprawowania funkcji ponadlokalnej pozwalająca na stały, w miarę systematyczny kontakt biblioteki wojewódzkiej z władzami samorządowymi stworzyła też możliwość przedstawiania potrzeb bibliotek oraz osiąganych przez nie wyników. Wiele problemów i spraw, które wcześniej trudno było załatwić, znalazło rozwiązanie z korzyścią dla funkcjonowania bibliotek i filii.

Dostęp do książki osób niepełnosprawnych

Potrzeby czytelnicze osób niepełnosprawnych odbiegają w pewnym stopniu od potrzeb użytkowników całkowicie sprawnych. Ich zaspokojenie wymaga zgromadzenia zbiorów zasadniczo innych od gromadzonych w bibliotekach. Potrzebna jest także likwidacja wszelkiego rodzaju barier, szczególnie architektonicznych, które w znacznym stopniu ograniczają ludziom niepełnosprawnym osobisty dostęp do bibliotek.

Ze względu na ograniczenia budżetowe większość bibliotek stoi przed wyborem: obsługa biblioteczna wszystkich grup czytelniczych czy preferowanie niektórych. Sposób rozliczania bibliotek z efektów działalności wskazuje wyraźnie na pierwszą opcję. Zatem jedynie brak środków budżetowych, a także brak bibliotekarzy specjalizujących się w zagadnieniach pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym, jest głównym czynnikiem uwzględniania potrzeb tej grupy czytelników w planach pracy bibliotek w stopniu ograniczonym.

Niektóre biblioteki w województwie specjalizują się w obsłudze czytelników niepełnosprawnych, m.in. w WBP w Krośnie obsługą ludzi niepełnosprawnych zajmuje się Dział Zbiorów Specjalnych. Przedstawia on bogatą ofertę „książki mówionej”. Zbiory te udostępniane są na zewnątrz. Każdy z zainteresowanych użytkowników otrzymuje wykaz tytułów „książki mówionej”, co umożliwi wybór pozycji wzbudzających zainteresowanie. Jest to szczególnie istotne, gdy łącznikiem czytelnika z biblioteką jest sąsiad lub członek rodziny. Ponadto pracownicy Działu dowożą „książki mówione” bezpośrednio do domów osób, które z różnych przyczyn nie mogą osobiście korzystać z usług Działu. W miarę możliwości biblioteka stara się kupować książki drukowane dużą czcionką lub książki Braille’a. Niestety, w zbiorach jest ich niewiele.

W 1997 roku Dział Zbiorów Specjalnych zarejestrował 461 użytkowników, którzy wypożyczyli 23.017 kaset audiowizualnych. W omawianym okresie Dział Zbiorów Specjalnych kontynuował współpracę z Domem Opieki Społecznej w Brzozowie, ze Szkołą Podstawową Nr 8 w Krośnie, która prowadzi oddział dla dzieci opóźnionych w rozwoju oraz ze Szkołą Podstawową Nr 14 w Krośnie, w której uczą się także dzieci niepełnosprawne. Dział współpracuje również z Kołem Związku Niewidomych w Krośnie.

MBP w Jaśle oferuje grupie czytelników niepełnosprawnych książki z dużą czcionką, książkę mówioną oraz kasety wideo. Z usług biblioteki korzystają osoby z różnymi rodzajami niesprawności - niedowidzeniem, niedosłyszeniem, niesprawnością ruchową i chorzy psychicznie. Niepełnosprawni ruchowo mają trudności z korzystaniem ze zbiorów biblioteki centralnej, bowiem mieści się ona na piętrze (brak windy i podjazdów). Nie ma natomiast przeszkód w korzystaniu z usług filii - wszystkie mieszczą się na parterze.

Biblioteka utrzymuje stały kontakt z miejscowym Oddziałem Polskiego Związku Niewidomych, na miejscu prowadzi wymianę informacji o nowościach i posiadanych już zbiorach.

Najpopularniejszą formą udostępniania jest wypożyczanie zbiorów do domu przez samych niepełnosprawnych, częściej jednak - przez członków ich rodzin lub opiekunów w dogodnych dla nich godzinach. Po zgłoszeniu, iż niepełnosprawny lub jego opiekun nie mogą osobiście skorzystać ze zbiorów biblioteki, bibliotekarze dostarczają zamówione książki do domów (Filia Nr 2).

Możliwości finansowe biblioteki ograniczają ilość zakupywanych materiałów bibliotecznych, z których mogliby skorzystać czytelnicy niepełnosprawni. Dotychczasowa oferta biblioteki zawiera bowiem zbyt mało atrakcyjnych tytułów i nowości.

MBP w Sanoku prowadzi wypożyczalnię „książki mówionej”, która obejmuje obsługą mieszkańców odległych miejscowości. Biblioteka korzysta z pomocy harcerzy, którzy dostarczają materiały biblioteczne do domów osób zainteresowanych.

MiGBP w Lesku nie jest przygotowana do obsługi osób niepełnosprawnych, gdyż posiadane środki finansowe nie pozwoliły na gromadzenie zbiorów dla tej grupy czytelników. Pomoc dla ludzi niepełnosprawnych jest organizowana przez członków rodzin lub bibliotekarzy działających w środowisku wiejskim. Dostarczają oni książki do domów osób zainteresowanych.

MiGBP w Ustrzykach Dolnych nie prowadzi obsługi bibliotecznej ludzi niepełnosprawnych. Na terenie miasta i gminy brak jest zapotrzebowania na tego rodzaju działalność.

Biblioteki na wsi w swojej pracy uwzględniają potrzeby osób starych, chorych i niepełnosprawnych. Zdecydowana większość bibliotek dostarcza książki do domów. Pomocą w prowadzeniu tej działalności służą często dzieci i młodzież szkolna. Wobec braku w naszych bibliotekach alternatywnych materiałów bibliotecznych (książek Braille’a, kaset audio i wideo) wykluczona jest możliwość korzystania z ich usług tej grupy czytelników. Brak środków finan-

sowych na zakup zbiorów specjalnych i pomocy metodycznych nie pozwala na rozszerzenie obecnie świadczonych usług w tej dziedzinie. Na potrzeby czytelników niepełnosprawnych, głównie niewidomych i niedowidzących, biblioteki naszego województwa zgromadziły ogółem 39.705 różnego rodzaju zbiorów specjalnych i uzupełniły je w ciągu roku o 2.009 jednostek inwentarzowych.

Zestawienie rocznic, jubileuszy, sesji bibliotekoznawczych na 1998 rok

W 1998 roku przypadają jubileusze bibliotek:

- 25-lecie pracy Oddziału dla Dzieci w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Lesku,
- 50-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Domaradzu (czerwiec),
- 50-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Dydni (wrzesień),
- 40-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Jasienicy Rosielnej,
- 40-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Skołyszynie,
- 35-lecie pracy Czytelni w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Lesku.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie planuje zorganizowanie:

- sesji popularnonaukowej dla bibliotekarzy bibliotek publiczno-samorządowych z okazji Dnia Bibliotekarza,
- ogólnopolskiej konferencji dla dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych (temat o ustalenia).*

oprac. Stanisław Wójtowicz

*Prezentowany tekst jest skróconą wersją Analizy opisowej z działalności bibliotek publiczno-samorządowych woj. krośnieńskiego w 1997 roku

Helena Podsobińska

W wigilię stulecia leskiego bibliotekarstwa.50-lecie Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Lesku

W ubiegłym roku Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Lesku obchodziła swe pięćdziesięciolecie pracy na rzecz środowiska. Leska Biblioteka jest kontynuatorką bogatych tradycji bibliotekarskich na terenie miasta we wcześniejszym okresie. Szczególnie znany był księgozbiór hr. Krasickich w XIX wieku na leskim zamku. Biblioteka ta uchodziła za jedną z największych bibliotek prywatnych między Krakowem a Lwowem.. Istniały też biblioteki przy miejscowych świątyniach: rzymskokatolickiej, grekokatolickiej i mojżeszowej.

Z Leskiem w różny sposób związane są nazwiska pisarzy XIX wieku. Pojawiają się tu nazwiska Józefa Sygierta, Kajetana Kielesińskiego, Gracjana Piotrowskiego, Jana Kantego Podoleckiego, Aleksandra Fredry, Wincentego Pola, Seweryna Goszczyńskiego, Zygmunta Kaczkowskiego, Józefa Blizińskiego, Marii Czerkowskiej i innych.

W roku 1891 działała tu Czytelnia Mieszczańska im. Adama Mickiewicza. Od początku XX wieku działała niezwykle zasłużona i posiadająca ogromny dorobek w środowisku Biblioteka Towarzystwa Szkoły Ludowej. Upowszechniała ona książki i czasopisma na terenie całego powiatu leskiego. W okresie międzywojennym w Lesku działało kilka bibliotek, m.in. Czytelnia i Świetlica Towarzystwa Kasynowego, Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Rodziny Urzędniczej, Rodziny Policyjnej, Szkoły Męskiej i Szkoły

Żeńskiej. Wymienione tu placówki były małe, lecz służyły miejscowemu społeczeństwu. W okresie II wojny światowej ich działalność została przerwana, a księgozbiory w 1939 roku zostały spalone przez okupanta. Część zbiorów została „wykradziona” ze stosów ogniowych i przechowana przez mieszkańców.

W Lesku już pod koniec 1946 roku zaczęto myśleć o utworzeniu biblioteki. Z inicjatywy Starosty Powiatowego powołano Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe, które podjęło się organizacji czytelnictwa w Lesku i powiecie. Członkowie TK-O zajęli się zbiórką ocalonych książek, ukrytych w domach prywatnych. Udało się zebrać 135 książek, które stanowiły zaczątek zbiorów mającej powstać biblioteki powiatowej. Na jej potrzeby Towarzystwo wynajęło jeden pokój w kamienicy Tomasików; całe wyposażenie stanowiła jedna szafa, stolik i krzesło. Prowadzenie biblioteki (w początkowym okresie społecznie) powierzono nauczycielce Szkoły Podstawowej - p. Marii Petryckiej.

W dniu 3 marca 1947 r. Starosta Powiatowy formalnie powołał do życia Bibliotekę Publiczną w Lesku. W roku tym zarejestrowano pierwszych czytelników - było ich 38, którym wypożyczono 74 woluminy. Pani Maria Petrycka, po odbyciu kursu bibliotekarskiego, została urlopowana przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie od 1 września 1947 r. na stanowisko kierownika Powiatowej Biblioteki Publicznej w Lesku. Funkcję tę pełniła aż do 1968 roku.

W tym czasie Biblioteka, w celu likwidacji analfabetyzmu, prowadziła kursy nauki czytania. Rozpoczęło się tworzenie sieci bibliotek gminnych. W 1948 roku utworzono pierwszą bibliotekę gminną w Baligrodzie i 10 punktów bibliotecznych, prowadzonych społecznie w środowiskach wiejskich. Od tego czasu księgozbiór Biblioteki zaczął się powiększać, napływały książki z Naczelnej Dyrekcji Bibliotek. W roku 1949 utworzono bibliotekę gromadzką w Hoczwi. W latach następnych powstały następne filie: Biblioteka Wiejska w Łukawicy w 1962 roku, w Średniej Wsi w 1963 roku, w Glinnem w 1969 roku.

W 1950 roku zostaje powołana odrębna Biblioteka Miejska w Lesku. Zatrudnienie zostaje zwiększone do 2 osób (1 na pełnym etacie i 1 na pół etatu). Pierwszą kierowniczką Biblioteki Miejskiej była p. Stanisława Jankiewiczowa. W styczniu 1953 roku funkcję tę przejęła p. Felicja Janik-Starakiewiczowa. Obie placówki zajmowały wspólny lokal przy ul. Berka Joselewicza, nad restauracją „Turystyczna”. Funkcje obu Bibliotek zostały podzielone. Biblioteka Powiatowa zajmowała się organizowaniem pracy bibliotek gromadzkich, ich filii i punktów bibliotecznych, natomiast Biblioteka Miejska - upowszechnianiem czytelnictwa w środowisku miejskim. Połączenie obu placówek nastąpiło w 1955 roku. Nowej placówce o nazwie Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Lesku nadano nowy statut.

Biblioteka Powiatowa przez cały czas miała trudną sytuację lokalową. W latach 1947-1963 pięciokrotnie zmieniano lokal. W 1963 roku od prywatnego właściciela kamienicy wynajęto 5 pokoi w obecnie zajmowanym budynku. Warunki uległy poprawie, założona została czytelnia. Zabiegi czynione przez kierowniczkę, p. Felicję Starakiewicz, wokół dalszego polepszenia warunków lokalowych Biblioteki sprawiły, że władze powiatowe i Wojewódzkiej Biblioteki podjęły decyzję o wykupie kamienicy i zaadaptowaniu jej na nowoczesną placówkę, odpowiadającą zadaniom powiatowej instytucji kultury. Umowę kupna sfinalizowano w grudniu 1972 roku i niezwłocznie zlecono opracowanie dokumentacji technicznej. Przystąpienie do kapitalnego remontu okazało się jednak niemożliwe w tempie, jakie zaplanowano, bowiem lokal został wykupiony z lokatorami. Oprócz Biblioteki funkcjonowało tutaj 6 instytucji: Gminna Spółdzielnia „SCh”, Internat LO, Urząd Statystyczny, Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego, Zarząd Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego i jedno mieszkanie prywatne. Remont stanął w miejscu, trzeba było najpierw wykwaterować wszystkich lokatorów.

W roku 1973, w wyniku reformy administracyjnej kraju, zostaje utworzony powiat bieszczadzki. Był to największy powiat w kraju, Biblioteka przejęła nadzór merytoryczny nad 13 gminami (dawny powiat leski, ustrzycki i z sanockiego gminy Zagórz, Komańcza, Bukowsko i Tyrawa Wołoska). Biblioteka otrzymuje status Bieszczadzkiej Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Na jej dyrektora zostaje powołany mgr Jan Gawęł. Pani Felicji Starakiewiczowej powierzono funkcję kierownika Działu Instrukcyjno-Metodycznego. Podległy mu teren był ogromny, dojazdy do placówek pochłaniały sporo czasu.

Rozbudowano warsztat pracy, zwiększono zatrudnienie do 19 osób.

Kolejna reforma w 1975 roku sprawiła, że Lesko stało się gminą. Bibliotece kolejny raz zmienia się status, teraz jest to Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna. Działa tu Oddział Terenowy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, który nadal sprawuje nadzór merytoryczny nad placówkami dawnego powiatu bieszczadzkiego. MiGBP w dalszym ciągu prowadziła opracowywanie księgozbiorów dla wszystkich placówek.

We wrześniu 1981 roku funkcję dyrektora MiGBP powierzono p. mgr Helenie Podsobińskiej.

Mimo wykwaterowania lokatorów baza lokalowa Biblioteki nadal pozostawała trudna. Biblioteka zajmowała 19 pokoi ogrzewanych piecami węglowymi, brak było wody i kanalizacji. Pomieszczenia były mocno zawilgocone. Opracowana w latach 70-tych dokumentacja straciła swą ważność. W tym stanie rzeczy podstawowym celem stało się opracowanie nowej dokumentacji technicznej i poprawa warunków pracy. Przy pomocy władz lokalnych i wojewódzkich udało się wykonać kapitalny remont w latach 1984-1986. Doprowadzono wodę, podłączono budynek do kanalizacji, zainstalowano centralne ogrzewanie. Na czas trwającego remontu Bibliotekę przeniesiono do pomieszczeń Urzędu Miasta przy ul. Krasickich (sutereny) i dodatkowo do 2 pokoi w Ratuszu. Po za-

kończeniu remontu Biblioteka stała się nowoczesnym ośrodkiem kulturalno-oświatowym w środowisku leskim. Nowoczesna i funkcjonalna baza pozwoliła na organizację wystaw, spotkań autorskich, lekcji bibliotecznych i projekcji bajek dla dzieci.

Na przestrzeni lat w Bibliotece gościli pisarze Eugeniusz Pauksza, Olgierd Budrewicz, Joanna Chmielewska, Elżbieta Jackiewiczowa, Wanda Żółkiewska, Tadeusz Drewnowski i wielu innych. Niezapomniane dla Czytelników i pracowników były organizowane przez nieżyjącą już polonistkę miejscowego Liceum - mgr Marię Lachman wieczory literackie i prelekcje.

Rok 1990 był kolejnym rokiem zmian. Biblioteka stała się placówką samorządową. Jej zasięg działania stał się ograniczony. Sąsiednie gminy same prowadzą zakup i opracowywanie zbiorów dla swoich bibliotek. Nadzór merytoryczny sprawuje jeden pracownik Oddziału Terenowego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Zatrudnienie zostało zmniejszone z 17 do 10 etatów.

W 1992 roku w ramach prac remontowo-modernizacyjnych Biblioteka oddzieliła się od kotłowni w budynku „RUCH” (obecnie Telekomunikacja Polska SA). Wybudowano samodzielną kotłownię na olej opałowy. W 1995 roku przeprowadzono remont bieżący pomieszczeń bibliotecznych.

Biblioteka to baza, pracownicy i czytelnicy. Przez pomieszczenia biblioteczne przewinęło się wielu czytelników. Niektórzy z nich korzystają z naszych zbiorów okazjonalnie, inni związali się z biblioteką na stałe i są jej wiernymi czytelnikami od momentu powstania do dnia dzisiejszego. Do tych drugich należą pp. Helena Domagalska, Helena Filar, Jadwiga Jasińska, Maria Wróblicka, Zofia Wyżykowska i inni. Wiele osób korzystających z Biblioteki w okresie szkolnym po zdobyciu wykształcenia podjęło pracę na terenie miasta i gminy, inni w różnych zakątkach kraju. Wielu też z tych, którzy wiernie nam towarzyszyli we wszystkich działaniach i przemianach już nie żyje.

Do pracowników z najdłuższym stażem pracy należą Panie Genowefa Majewska, Zofia Mulik z Hoczwi, Maria Jobczyk i Barbara Oblaska z Leska. W Oddziale Terenowym WBP p. Felicja Starakiewicz na rzecz bibliotek leskich przepracowała ponad 40 lat, p. Maria Kwiatanowska - 37 lat.

Obecnie zbiory Biblioteki liczą 48.200 woluminów. Z biblioteki korzysta 2.500 czytelników, którzy wypożyczają rocznie średnio 45.000 książek. Z czytelni na miejscu korzysta rocznie 5.100 osób, którym udostępnia się ponad 5.500 książek i 9.500 czasopism.*

Helena Podsobińska

WAŻNIEJSZE DATY Z HISTORII BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W LESKU

3.03.1947

Wydział Kultury PRN w Lesku powołał Powiatową Bibliotekę Publiczną, która posiadała 135 książek. Do końca roku zarejestrowano 38 czytelników i wypożyczono 74 książki. Biblioteka zajmowała 1 pokój w budynku Tomasików przy ul. Piłsudskiego. Wyposażenie: 1 szafa, 1 stolik, 1 krzesło. Funkcję kierowniczkę powierzono nauczycielce, p. Marii Petryckiej.

*Artykuł był publikowany w *Wiadomościach Leskich* Nr 11-12 (75-76) /1997

- 1948 Utworzono 10 punktów bibliotecznych w terenie.
Biblioteka zmieniła lokal. Otrzymała pomieszczenia przy ul. Parkowej.
- 1949 Powstała Gromadzka Biblioteka Publiczna w Hoczwi
- 1950 Wyodrębniono Miejską Bibliotekę Publiczną. Jej kierowniczką została p. Stanisława Jankiewicz. Od 1953 roku Funkcję kierowniczką pełniła p. Felicja Janik-Starakiewicz. Obie Biblioteki zajmowały wspólny lokal, posiadając jednak odrębne zbiory.
Powstała Biblioteka Wiejska w Bezmiechowej Dolnej
- 1955 Z połączenia Biblioteki Powiatowej i Miejskiej powstała Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna. Nastąpiła zmiana lokalu na budynek narożny przy ul. Kazimierza Wielkiego i Placu Pułaskiego Funkcję kierowniczką PiMBP do 1968 roku pełniła p. Maria Petrycka.
- 1962 Powstała Biblioteka Gromadzka w Łukawicy
- 1963 Biblioteka przeprowadziła się do obecnego budynku, gdzie wynajmowała 5 pokoi o powierzchni 108 m². Zorganizowana została czytelnia.
Powstała Biblioteka w Średniej Wsi
- 1968-1973 Funkcję kierowniczką PiMBP w Lesku pełniła p. Felicja Starakiewicz
- 1969 Powstaje Biblioteka w Glinnem
- 1972 Wykupienie budynku od właściciela, p. Stanisława Jankiewicza. Zlecenie wykonania dokumentacji na remont kapitalny

- 1973 Zorganizowano Oddział dla Dzieci
Powołano Bieszczadzką Powiatową i Miejską
Bibliotekę Publiczną w Lesku
- 1973-1981 Funkcję kierownika Biblioteki Bieszczadzkiej
pełnił p. mgr Jan Gaweł
- 1973 -1976 Wykwaterowanie lokatorów z budynku (In-
ternat LO, Komenda Hufca ZHP, GS, Oddział
Powiatowy ZNP, Obsługa Ratalnej Sprzeda-
ży). Pozyskanie dodatkowej powierzchni dla
potrzeb Biblioteki
- 1976 Zmiany administracyjne. Powołanie Miejskiej
i Gminnej Biblioteki Publicznej w Lesku
- 1980 Wykwaterowanie Urzędu Statystycznego
- 1981 Objęcie funkcji dyrektora MiGBP przez
p. mgr Helenę Podsobińską
- 1982 Opracowanie nowej dokumentacji technicznej
na kapitalny remont budynku
- 1983 Zlecenie wykonania remontu kapitalnego
pomieszczeń. Przeniesienie działalności Bi-
blioteki do budynku Urzędu Miasta (sutereny)
przy ul. Krasickich i do Ratusza
- 1.01.1984-30.03.1986 Remont i modernizacja budynku Biblioteki
(doprowadzenie wody, co, kanalizacja, wy-
miana stropów i dachu). Remont wykonało
Spółdzielcze Przedsiębiorstwo Produkcji Pre-
fabrykatów i Robót Instalacyjnych w Jaśle
Zakład Rejonowy w Hoczwi
- 15-30.04.1986 Przeniesienie działalności Biblioteki do wy-
remontowanych pomieszczeń Powierzchnia
użytkowa - 705 m²
- 1986 Wpisanie budynku Biblioteki do rejestru
obiektów zabytkowych

5.05.1986	Wojewódzka Inauguracja Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy
14.05.1986	Spotkanie pracowników bibliotek województwa krośnieńskiego z okazji obchodów 40-lecia Dekretu o Bibliotekach
1.01.1990	Przejęcie Biblioteki przez Samorząd Miasta i Gminy Lesko. Zmniejszenie zatrudnienia z 17,5 etatu do 10 etatów
10.12.1992	Modernizacja centralnego ogrzewania. Budowa własnej kotłowni opalanej olejem opałowym
1.07-17.08.1995	Remont bieżący pomieszczeń: malowanie całości obiektu, naprawa i konserwacja dachu

Teresa Leśniak

Biblioteki publiczne a Unia Europejska

Pod koniec ubiegłego roku w Warszawie odbyła się konferencja dla przedstawicieli bibliotek państwowych i samorządowych nt. Unii Europejskiej. Organizatorem spotkania był Ośrodek Informacji i Dokumentacji Wspólnot Europejskich, który działa przy Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy.

Głównym celem konferencji było przybliżenie tematyki Unii Europejskiej i wskazanie na bibliotekę publiczną jako instytucję, która powinna odegrać ważną rolę w popularyzacji idei Unii Europejskiej, gdyż według słów Roberta Daviesa „*Biblioteki*

publiczne w Europie stanowią nieporównywalną z niczym sieć budynków i zasobów ludzkich, które można wykorzystać do promowania wiedzy i dostępu do sieci w społeczeństwie informacji... biblioteki publiczne obsługują praktycznie każdą społeczność, niezależnie od jej wielkości””

Polscy uczestnicy wyrazili gotowość realizacji nowych zadań, jednak istnieje pilna potrzeba dofinansowania bibliotek ze strony państwa i samorządu w zakresie sprzętu komputerowego, gdyż większość informacji Unii znajduje się na nośnikach elektronicznych. Dlatego też uczestnicy spotkania wystosowali apel do Krajowego Sejmiku Samorządowego, w którym czytamy m. in.:

„...Obrazy uświadomiły uczestnikom, że we wszystkich krajach członkowskich drogą do Unii Europejskiej poprzedzał intensywny proces edukacji, wprowadzający nowe zasady współpracy międzynarodowej, opartej na wzajemnym poszanowaniu i demokratycznej równości praw.

Podstawowym warunkiem edukacji społecznej staje się zapewnienie każdemu obywatelowi dostępu do informacji przygotowywanej przez kraje Unii Europejskiej. To właśnie biblioteki publiczne pełnią ważną funkcję w społeczeństwie informacyjnym, a szczególnie ogromną rolę mogą odegrać w nowych warunkach politycznych i gospodarczych, jako instytucje wspierające demokrację, edukację oraz opiekę zdrowotną i społeczną. Ich zadaniem powinno być zapewnienie dostępu do wszelkich publikowanych informacji bez względu na ich formę fizyczną, oferowanie dorosłym możliwości kształcenia permanentnego, uczenie obywateli posługiwania się technologiami informacyjnymi oraz gwarantowanie publicznego dostępu do sprzętu i oprogramowania, jak również wspieranie świadomości kulturowej w gwałtownie zmieniających się społeczeństwach...”

Środowisko bibliotekarskie jest świadome nowych zadań, jakie stoją przed bibliotekami, jest im w stanie sprostać, lecz przy zdecydowanie lepszym dofinansowaniu bibliotek.

Teresa Leśniak

Wanda Belcik

Bibliotekarze krośnieńscy z wizytą na Węgrzech

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie była inicjatorem I Międzynarodowej Konferencji Bibliotekarzy Bibliotek Euroregionu Karpackiego, która odbyła się we wrześniu 1996 roku w Iwoniczu Zdroju. Nawiązane kontakty są podtrzymywane i rozwijane nadal, między innymi poprzez wzajemne wizytowanie się i wymianę doświadczeń.

W ramach wymiany doświadczeń właśnie i oraz w celu poznania pracy bibliotek węgierskich w dniach 20-23 1997 r. maja do Miskolca udała się delegacja bibliotekarek Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krośnie. Organizatorem spotkania była Edit Környey, dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Miskolcu. W trakcie czterodniowego pobytu zwiedziliśmy biblioteki publiczne w Miskolcu, Egerze i Sarospatak, Bibliotekę Uniwersytecką w Miskolcu oraz biblioteki muzealne, muzea i galerie w komitatach Borsod-Abauj-Zemplen i Heves.

Pierwsze spotkanie odbyło się w Wojewódzkiej Bibliotece im. Franciszka Rakoczego II w Miskolcu. Węgierskie koleżanki

opowiadały o pracy swoich działów, a następnie pokazały nam kolejno wypożyczalnię dla dorosłych, oddział dla dzieci, dział regionalny i dział języków obcych. Pokazano nam również dział gromadzenia i opracowania zbiorów, w którym częściowo skomputeryzowano pracę oraz magazyny. Mimo zwartego magazynowania problemem biblioteki jest ciągły brak miejsca.

Biblioteka Wojewódzka w Miskolcu obsługuje różne grupy użytkowników, w tym również studentów uniwersytetu. Jako biblioteka ponadlokalna udziela pomocy bibliotekom miejskim. Robi to w formie doraźnego instruktażu bądź - jeżeli zachodzi taka potrzeba - wydaje opinię w spornej sprawie. W tym celu dyrektor biblioteki każdorazowo powołuje zespół złożony z kierowników działów. Biblioteka jest także organem nadzorującym tworzenie sieci komputerowych w bibliotekach miejskich.

W Miskolcu funkcjonuje Uniwersytet założony w 1735 roku. W bibliotece głównej, zbudowanej w 1969 roku, rejestruje się 100 tysięcy użytkowników rocznie. W czytelni głównej dostęp do książki jest bardzo szybki - czytelnik otrzymuje ją w ciągu 2 minut. Czytelnicy mają do dyspozycji 10 stanowisk komputerowych, bezpłatny dostęp do Internetu i CD-ROM-ów. Jako centralną narodową biblioteka techniczna biblioteka tą współpracuje z organizacjami i bibliotekami w 52 krajach świata.

Zwiedziliśmy historyczną część biblioteki, mieszczącą 30-tysięczną kolekcję rękopisów i starodruków z Selmec, gdzie do 1919 roku funkcjonowała Akademia Górniczo-Hutnicza. Ten muzealny księgozbiór pozostawiono w jego dawnym kształcie z kolorami oznaczającymi dziedziny wiedzy na grzbietach książek. Na stałej wystawie, która towarzyszy tej muzealnej kolekcji znajdują się wydawnictwa akademickie, notatki studentów, rysunki i inwentarz z lat 1851-1861.

Miejską sieć bibliotek w Miskolcu tworzy Miejska Biblioteka Publiczna oraz jej siedem filii. Centrala mieści się w wyremontowanym budynku, w którym parter zajmuje część muzealna

z XVIII-wiecznymi starodrukami w języku łacińskim i węgierskim oraz imponującym zbiorem czasopism, odziedziczonym po szkołach katolickich i reformackich. Tu znajduje się również czytelnia starodruków dostępna już dla osób, które ukończyły 14 lat.

Pierwsze piętro zajmuje wypożyczalnia, czytelnia, dział języków obcych, dział muzyczny i czytelnia prasy bieżącej. Biblioteka ma księgozbiór częściowo wprowadzony do bazy danych. Dzięki finansowemu wsparciu różnych instytucji ma środki na Internet, a dary rzeczowe w postaci książek w językach obcych wzbogaciły dział języków obcych.

Biblioteka Miejska w Mezökövesd zgotowała nam bardzo serdeczne przyjęcie ofiarując oprócz poczęstunku haftowane serwetki charakterystyczne dla ludu Matyo, który od stuleci zamieszkuje ten teren. Przede wszystkim jednak pokazano nam bibliotekę i jej osiągnięcia w postaci sieci komputerowej i dostępu do Internetu.

Zwiedziłyśmy muzeum poświęcone kulturze materialnej i sztuce ludu Matyo, charakterystyczne kryte trzcina domy, w których prezentowane są obecnie m. in. malowane meble, garncarstwo, a także dom hafciarki ludowej Kis Janko Bori z kolekcją jej wspinających haftów.

Eger, stolica komitatu Heves jest miastem wspinających zabytków i cennych bibliotek. W chłodne majowe przedpołudnie zaprowadzono nas na średniowieczny zamek, z którego mogłyśmy podziwiać panoramę miasta z wyróżniającym się tureckim minaretem, pałacem arcybiskupim, kościołem Minorytów i liceum z wieżą obserwatorium astronomicznego, w którym mieści się obecnie Wyższa Szkoła Pedagogiczna.

Chlubą miasta oraz Wyższego Seminarium Duchownego jest biblioteka kościelna, dla której od XVII wieku gromadzono księgozbiór liczący obecnie 140 tysięcy tomów. Znajdują się tu książki o tematyce religijnej i filozoficznej, książki z zakresu historii oświaty europejskiej oraz bogaty zbiór regionalistów. Muzealna część biblioteki mieści się w zabytkowym wnętrzu z plafonem wyobrażającym sceny

z soboru trydenckiego, z dębowymi regałami i 24 medalionami świętych i uczonych na ścianach. Zgromadzony tu księgozbiór liczy 130 tysięcy starodruków. Wśród nich są 34 rękopiśmienne kodeksy średniowieczne oraz 94 inkunabuły. Biblioteka posiada jedyny na Węgrzech list Mozarta. Mimo swego muzealnego charakteru jest biblioteką żywą, korzystają z niej pracownicy naukowcy, studenci i duchtownicy.

Równie zabytkowy jest budynek Biblioteki Wojewódzkiej (dawny Pałac Probstwa Większego z końca XVIII w). Oprócz tego budynku biblioteka posiada jeszcze 5 innych. Całą sieć miejską tworzą 3 placówki. Księgozbiór liczy 220 tysięcy tomów, a korzysta z niego 12 tysięcy czytelników rocznie. W bibliotece są następujące działy: czytelnia czasopism bieżących, dział regionalny, czytelnia główna, dział informacji, oddział dziecięcy i dział obcojęzyczny. Dział gromadzenia zbiorów jest nadzorowany przez wicedyrektora, który jest równocześnie kierownikiem tego działu. Poprzez uczestnictwo w konkursach oraz wsparcie organizacji międzynarodowych do biblioteki wpływają liczne dary wzbogacając księgozbiór beletrystyczny.

Udostępnianie odbywa się za pomocą komputera. Poza tym czytelnicy mają do dyspozycji kolorowe ksero umieszczone w hallu biblioteki. Atmosfera tej placówki jest niezwykle ciepła, sprzyja skupieniu i pracy. Na potrzeby własne pracuje introligatornia, która posiada profesjonalny sprzęt.

Sarospatak w komitacie Borsod-Abauj-Zemlen było ostatnim miastem na trasie naszej wędrowki. Miasto, zwane dawniej Atenami Bodrog, jest również dzisiaj ośrodkiem nauki. W 1531 roku założono tu Kolegium Kalwińskie, w którym studiowało wiele wybitnych postaci węgierskich. Wykładał tu między innymi znakomity pedagog czeski Jan Amos Komensky. Zwiedziłyśmy najstarszą, muzealną część szkoły oraz bibliotekę założoną w XVI wieku z fundacji rodziny Rakoczycy i Lorantffy. W bibliotece, która jako kościelna biblioteka kalwińska przechodziła burzliwe dzieje, zgroma-

dzono bogaty zbiór starodruków służący do dziś pracownikom naukowym

Miejska Biblioteka Publiczna mieści się w nowoczesnym domu kultury i posiada 70 tysięcy książek. Odwiedza ją 3 tysiące czytelników rocznie. Nie posiada odrębnej czytelnicy, ale wszystkie książki są dostępne dla czytelników łącznie z możliwością ich przejrzenia na miejscu w kąciach czytelnicy. Znajduje się tutaj oddział dla dzieci z miejscem do prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych.

Biblioteka w Sarospatak była w czasie naszego pobytu organizatorem dwudniowego seminarium dla licznej grupy bibliotekarzy węgierskich, pracujących na terenach obecnej Słowacji, Ukrainy i Rumunii. Seminaria są jednym ze sposobów integracji węgierskiego środowiska bibliotekarskiego, w tym także mniejszości węgierskiej poza granicami kraju.

Na zakończenie tej relacji chcę dodać parę słów komentarza. Biblioteki publiczne na Węgrzech są bibliotekami dobrze zorganizowanymi i dobrze wyposażonymi w sprzęt komputerowy. Mają wypracowane nowe formy pozyskiwania środków na działalność. Jest to udział w konkursach o granty, organizowanych na szczeblu centralnym, łączenie się bibliotek dla realizacji jednego, konkretnego przedsięwzięcia, współpraca z organizacjami i fundacjami za granicą. Dzięki temu biblioteki zyskują nie tylko środki finansowe, ale także cenne dary książkowe oraz szerokie kontakty z bibliotekarstwem światowym.

Wanda Belcik

Teresa Leśniak

VII Forum Kultury nt. Biblioteki Publiczne

28 kwietnia br. odbyło się w Warszawie VII Forum Kultury poświęcone bibliotekom publicznym. Forum Kultury funkcjonuje od kilku miesięcy jako niesformalizowana grupa twórców kultury, mająca na celu wymianę poglądów na najważniejsze problemy życia kulturalnego.

Na spotkaniu z udziałem Ministra Kultury i Sztuki Jacka Weissa obecni byli przedstawiciele bibliotek publicznych państwowych i samorządowych, przedstawiciele urzędów wojewódzkich oraz wybitne autorytety bibliotekarstwa.

Dyskutowano o miejscu biblioteki publicznej w środowisku lokalnym i ponadlokalnym, o jej roli w życiu jednostki i całych grup społecznych. Podkreślano rangę biblioteki dostępnej i bezpłatnej, która przyczynia się do wyrównania szans edukacyjnych i literackich młodego pokolenia.

Przedstawiciele Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zaprezentowali projekt rozwiązań systemowych bibliotekarstwa publicznego w warunkach nowego podziału administracji publicznej.

Minister J. Weiss zapewnił, iż przygotowywane projekty rządowe są zbliżone w głównych założeniach do projektu społecznego. Środowisko bibliotekarzy może, według Ministra, oczekiwać projektów rządowych funkcjonowania bibliotek jeszcze przed latem b.r.

Teresa Leśniak

Janina Szmyd

Selekcja w bibliotekach

Przekształcenia ustrojowe w Polsce w 1989 roku spowodowały również zmiany w kulturze.

Powstanie samorządów lokalnych, gospodarki rynkowej stworzyły bibliotekom inne warunki działania i postawiły przed nimi inne zadania.

Państwo nie narzuca już jedynie słusznej linii gromadzenia księgozbiorów, społeczeństwo jest zróżnicowane, wyznające różne systemy wartości, mające odmienne przekonania polityczne, światopoglądowe, kulturalne, posiadające różny status materialny - potrzebne są teraz inne księgozbiory. Zakres gromadzenia księgozbiorów wyznaczają potrzeby czytelnicze społeczności lokalnej w obszarze działania biblioteki i one powinny wyznaczać kierunek reorganizacji i aktualizacji zbiorów bibliotecznych.

Przez 50 lat istnienia bibliotek w wyniku centralnego serwowania różnego rodzaju wytycznych, zaleceń, rekomendacji, bibliografii zalecających powstały księgozbiory, których duża część nie odpowiada dzisiejszym potrzebom. Nie odpowiadała zresztą i ówczesnym.

Ministerstwo Kultury i Sztuki wydało wprawdzie 13 zeszytów (a właściwie 12, bo zeszytu 9 nikt w znanych mi bibliotekach nie otrzymał - podobno miał zawierać literaturę piękną) zamieszczających około 10.000 tytułów książek popularnonaukowych z różnych dziedzin do usunięcia z księgozbiorów; w 1989 roku Stowarzyszeni Bibliotekarzy Polskich z Biblioteką Narodową wydało zeszyt 14 zawierający 5.617 tytułów z literatury społeczno-politycznej i ekonomicznej i te pozycje powinny być już dawno, przynajmniej z bibliotek publicznych usunięte - ale czy rzeczywiście są już wszędzie usunięte?

Stosunek władz lokalnych do problemu selekcji jest różny i części bibliotekarzy też.

Biblioteka, aby mogła istnieć musi mieć czytelnika, aby czytelnik chciał przyjść do biblioteki musi w niej znaleźć to co go interesuje. Usuwanie z bibliotek literatury przestarzałej, niechodliwej to jest konieczność, a nie rozrzutność.

Podstawowym warunkiem prawidłowego funkcjonowania każdej biblioteki jest systematyczny dopływ nowości i równoległe usuwanie ze zbiorów publikacji nieprzydatnych.

Selekcję należy rozumieć jako świadome działanie bibliotekarza zmierzające do usunięcia z księgozbioru określonych pozycji.

W bibliotekach istnieją także inne ubytki, liczbowo nieraz dość duże, ale jakby niezależne od woli bibliotekarzy. Są to książki zaczytane, inaczej zużyte, książki zagubione przez czytelników, za które czytelnicy zapłacili lub oddali inne pozycje w zamian, książki skradzione, książki zniszczone wskutek jakiejś katastrofy żywiołowej. Ubytkowanie tych pozycji jest uregulowane i nie budzi wątpliwości.

W zakresie selekcji bibliotekarze zdani są na siebie. Obowiązuje od 1962 i 1967 roku Zarządzenie Min. Kult. i Sz. w sprawie usuwania i przekazywania druków zbędnych w publicznych bibliotekach powszechnych zostało uchylone Zarządzeniem Min. Kult. i Sz. Nr 23 z 18 października 1989r. Nie otrzymaliśmy nic w zamian.

Decyzję, co usunąć, a co zostawić musi podejmować każdy bibliotekarz, tak jak podejmuje ją w sprawie zakupu nowych książek. To bibliotekarz wie, czego czytelnicy poszukują i czego w jego bibliotece czytać nie chcą.

Nie chcą czytać z różnych przyczyn. Starsi bibliotekarze pamiętają, że kiedyś największe zainteresowanie wzbudzały książki zniszczone. „Jak zniszczona, to musi być ciekawa” - takie było zdanie czytelników. Teraz czytelnicy w większości poszukują przede wszystkim książek nowo wydanych, czystych, kolorowych. Takich, kiedy na pierwszy rzut oka widać, że jest to pozycja wydana w ostatnich latach.

Nie znaczy to, oczywiście, że mamy usunąć z księgozbiorów wszystkie pozycje wydane przed rokiem 1990. Musimy systematycznie dokładnie przeglądać księgozbiory zastanawiając się nad każdym tytułem biorąc pod uwagę treść, ale także wygląd książki, sposób jej wydania.

Najogólniej mówiąc, nie wolno usuwać z księgozbiorów klasyki, chociaż chwilowo nie budzi większego zainteresowania czytelników - ale jeżeli mamy zbyt dużą ilość jednego tytułu, można go przesunąć do innej placówki lub magazynu rezerw; jeżeli mamy bardzo stare wydania z pożółkłymi stronami, bardzo drobnym drukiem - mogą się kwalifikować do usunięcia jako przestarzałe pod względem wydawniczym. Nie należy też usuwać wydawnictw regionalnych, dotyczących własnego regionu. Nawet jeżeli są przestarzałe treściowo - powinny zostać w jednym egzemplarzu.

Jak liczbowo przedstawia się selekcja w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krośnie w ostatnich latach obrazuje poniższa tabelka:

Rok	Ogółem	Literatura piękna		Literatura z innych działów
		dla dzieci	dla dorosłych	
1990	3207	27	2218	962
1991	5008	40	1446	3522
1992	3423	861	467	2095
1993	1277	115	251	911
1994	1383	195	776	412
1995	9580	3118	3793	2669
1996	1653	880	620	153
1997	3001	387	687	1927
	28.532	5.623	10.258	12.651
	100,0%	19,7%	36,0%	44,3%

W ciągu 8 lat usunięto ponad 14% księgozbioru liczącego prawie 200.000 woluminów.

W WBP istnieje komisja d.s. selekcji złożona z kilku doświadczonych, długoletnich pracowników, która kwalifikuje do usunięcia książki proponowane przez pracowników poszczególnych placówek lub też przegląda księgozbiory w poszczególnych placówkach i uczestniczy w przygotowaniu wykazów ubytków.

W pierwszej kolejności przeglądano i selekcjonowano działy:

- ekonomia, handel, finanse, organizacja przedsiębiorstw,
- najnowsza historia Polski, polityka,
- prawo.

W tych działach zmiany polityczne i gospodarcze spowodowały największą dezaktualizację treści posiadanych przez bibliotekę wydawnictw.

Później przeglądano pozostałe działy literatury popularno-naukowej i literaturę piękną.

Co bierzemy pod uwagę przy selekcji?

1. **Lata wydania** - przyjmuje się, że wydawnictwa techniczne, biologiczne, medyczne sprzed 10 lat są zdezaktualizowane.
2. **Kolejne wydania** - nowe wydanie zaktualizowane, poprawione, rozszerzone powinno zobowiązywać do przejrzenia wstępu, w którym zazwyczaj omówiono wprowadzone zmiany, co pozwala zdecydować, czy poprzednie wydanie należy zatrzymać, przesunąć z czytelnia do wypożyczalni czy wycofać całkowicie.
3. **Znowelizowane wydania kodeksów prawnych**, które w małych bibliotekach wymagają usunięcia poprzednich kodeksów, aby nie wprowadzać czytelnika w błąd.

Powyższe przyczyny, niejako formalne, to pierwsze kryteria nieprzydatności, ale komisja musi patrzeć głębiej i zwracać uwagę na treść, sposób ujęcia, zmiany w danej dziedzinie, przydatność informacyjną, a także sposób wydania.

Sposób wydania jest bardzo ważny zwłaszcza w literaturze dla dzieci. Tu właściwie należałoby usunąć całą literaturę popularno-naukową wydaną w Polsce Ludowej, nawet jeżeli treść jest właściwa, bo szary papier, zbity druk, całkowity brak ilustracji lub tylko czarno-białe zupełnie odstręczają dzieci od wypożyczania tych książek.

Protokoły ubytków piszemy na gotowych drukach „Protokół Komisji w sprawie selekcji księgozbioru” (Pu-B-162) i „Załączniku do protokołu selekcji” podając jako przyczynę usunięcia „przestarzałe pod względem treści” lub „przestarzałe pod względem wydania”. Dobrze jest poza rubrykami znajdującymi się na druku „Protokół” podawać jeszcze rok wydania książki (zmieści się na prawym marginesie).

W przypadku literatury pięknej (oprócz klasyki) najważniejszym kryterium jest poczytność uwidocznioma w ilości wypożyczeń zanotowanych na karcie książki. Nie można tego jednak stosować mechanicznie, zwłaszcza w bibliotekach, gdzie nie stosuje się wolnego dostępu do półek. Książka może być nie czytana, bo bibliotekarz jej nie zna i nie proponuje czytelnikom. Zawsze też należy zwracać uwagę na nazwisko autora (np. nobliści), pozycję książki w historii literatury (może się przydać dla studentów polonistyki), zainteresowanie książką i opinie krytyków o niej w momencie pierwszego wydania, poczytność w naszej placówce.

Nie usuwamy lektur, które znajdują się w obowiązującym wykazie, chociaż aktualnie nie są wypożyczane (nauczyciel sam wybiera z wykazu).

Powodem usunięcia książki może też być nadmierna ilość egzemplarzy. Dawniej nie było tak bogatej oferty [wydawniczej i księgarskiej] i biblioteki kupowały po kilka egzemplarzy tego samego tytułu. Teraz zainteresowanie książką minęło, wystarczy 1-2 egzemplarze.

Sposób wydania książki ma również bardzo duże znaczenie w odniesieniu do literatury pięknej, zarówno dla dzieci, jak dla dorosłych. Książki wydane w czasie permanentnego braku papieru dru-

kowane były bardzo drobną czcionką, bez dostatecznego światła na stronie. Wielu czytelników ze względu na wzrok nie może ich czytać.

Dzieci poszukują książek ilustrowanych, kolorowych i również w dziale literatury pięknej większość książek wydanych przed rokiem 1990 jest pożyczana bardzo niechętnie albo wcale, choć ten sam tytuł wydany na przykład w serii „Wokół nas” jest poszukiwany.

W trakcie selekcji należy podjąć decyzję, co zrobić z usuwanymi pozycjami. Jeżeli treść książki popularnonaukowej nie odpowiada dzisiejszemu stanowisku nauki, należy przeznaczyć ją na makulaturę. Książki nie czytane z innych przyczyn należy proponować placówkom własnej sieci, innych sieci, próbować sprzedać po symbolicznej cenie w bibliotece lub na kiermaszu rozplakatowanym poza lokalem bibliotecznym.

Janina Szmyd

KRONIKA

1997

- 18 grudnia - za pośrednictwem LO w Jedliczu księgozbiór Wypożyczalni WBP wzbogacił się o kilkanaście tytułów powieści i opowiadań w języku angielskim
- 19 grudnia - w Oddziale dla Dzieci WBP podsumowano plastyczne konkursy Bożonarodzeniowe p.t. „Szopka” i „Ozdoby choinkowe”. Wzięło w nich udział 61 uczniów klas I-III ze szkół podstawowych nr 6 i 9. Nagrodzono 18 prac.
-

1998

- 2-14 stycznia - w Filii Nr 4 przeprowadzono cykl konkursów pod tytułem „W Krainie Wiecznych Śniegów”
- 5 stycznia - w Filii Nr 4 zorganizowano wystawę fotografów Antoniego Derwicha, leśnika, ratownika GOPR, fotografika, członka Związku Polskich Fotografików Przyrody. Tematem ekspozycji były „Lasy i połoniny”
- 15 stycznia - zespół kierowników Działów WBP zwizytował Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną w Brzozowie
- 22 stycznia - Zarząd Okręgu SPB przyjął sprawozdanie za rok 1997 i plan pracy na rok 1998

- 29 stycznia - w Oddziale dla Dzieci WBP odbył się konkurs recytatorski pod hasłem „Najpiękniejsze wiersze o zimie”. Wzięło w nim udział 86 uczestników ze Szkół Podstawowych nr 1, 6 i 9. Wyniki konkursu ogłoszono następnego dnia w szkołach, a rozdanie nagród odbyło się 2 lutego w Oddziale dla Dzieci
- 2 lutego - „Tkaninę dekoracyjną” wykonaną przez uczniów Technikum Włókienniczego przy ZSZ Nr 1 w Krośnie prezentowano w Filii Nr 4
- 3 lutego - „Żeby człowiek był człowiekiem” to tytuł montażu poetycko-muzycznego zaprezentowanego przez uczniów Szkoły Podstawowej Nr 10 w Krośnie w Filii Nr 4
- 2-14 lutego - pod hasłem „Ferie zimowe w bibliotece” odbywały się zabawy i konkursy drużynowe oparte na opowieściach, baśniach i legendach. Filia Nr 8 przygotowała na ten czas cykl imprez zatytułowanych „Wyprawy do miejsc niezwykłych”
- 3 marca - inscenizację wierszy Jachowicza p.t. „Ja bajki tak lubię ogromnie” zaprezentowali czytelnikom Filii Nr 4 uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 10
- 16-31 marca - w Filii Nr 8 przeprowadzono cykl konkursów „Wiosenne tematy”. Towarzyszyła im wystawa prac konkursowych
- 17 marca - w Filii Nr 4 odbyło się spotkanie z Florianem Śmieją, poetą i tłumaczem, wykładowcą literatury hiszpańskiej na Uniwersytecie London w Kanadzie

- 18 marca - w Oddziale dla Dzieci podsumowano plastyczne konkursy wiosenne „Marzenia” i „Witamy wiosnę”, na które wpłynęło 40 prac. Wyróżniono 14 uczestników konkursów
- 2 kwietnia - w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej odbyło się spotkanie kierowników działów i filii miejskich, podczas którego podsumowano działalność bibliotek publicznych Krosna w 1997 roku
- 9 kwietnia - w Oddziale dla Dzieci podsumowano konkurs „Symbole Wielkanocne”. Uczestniczące w nim dzieci wykazały się dużą pomysłowością przedstawiając różne formy pisanek, zajączków i całych koszyków. Większość uczestników konkursu wykonała więcej niż jedną pracę
- 16 kwietnia - kol. Wanda Belcik uczestniczyła w seminarium dla bibliotekarzy Oddziału Terenowego WBP w Lesku. Omówiła temat „Rodzaje bibliografii i ich przydatność w pracy z czytelnikiem”
- 17 kwietnia - kol. Maria Marcinik uczestniczyła w seminarium dla bibliotekarzy dziecięcych zorganizowanym przez WBP w Krakowie. Tematem spotkania była „Nowa literatura dla dzieci”
- 22 - 22 kwietnia - w Gdańsku odbyło się ogólnopolskie seminarium na temat biblioterapii ludzi niepełnosprawnych. Uczestniczyła w nim kol. Danuta Grzybek

- 24 - 26 kwietnia - udział dyr. WBP Teresy Leśniak w międzynarodowej konferencji nt. „Euroregion Karpacki - potencjał i koncepcje rozwoju”. Współpracę bibliotek publicznych w ramach Euroregionu zapisano jako konkretne zadanie do dalszej realizacji z możliwością rozszerzenia go o współpracę z bibliotekami Euroregionu Moza - Ren oraz Prowincji Limburgia
- 28 kwietnia - dyr. Teresa Leśniak uczestniczyła w 7. spotkaniu Forum Kultury w Warszawie (informacja w numerze)
- 30 kwietnia - seminarium dla bibliotekarzy bibliotek publiczno-samorządowych nadzorowanych przez Dział Instrukcyjno-Metodyczny WBP
- 7 maja - w Filii Nr 4 odbyło się seminarium dla pracowników filii miejskich WBP. Omawiano zmiany w Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej i sposób ich wprowadzania w krośnieńskich bibliotekach publicznych
- 7 maja - z okazji Dnia Bibliotekarza w Filii Nr 4 odbyło się towarzyskie spotkanie przy kawie, w którym uczestniczyli pracownicy krośnieńskich bibliotek publicznych. Organizatorem spotkania była WBP wraz z Zarządem Okręgu SBP w Krośnie
- 12 maja - seminarium dla pracowników oddziałów dla dzieci zorganizowane przez WBP. Omawiano min. stan czytelnictwa dziecięcego w woj. krośnieńskim
- 24 - 27 maja - udział dyr. Teresy Leśniak w V Forum Czytelniczym p.h. „Biblioteka: Tu i Teraz” zorganizowanym w Cedzynie k. Kielc

Spis treści

Biblioteki publiczne województwa krośnieńskiego - osiągnięcia i problemy. Opracował St. Wójtowicz	4
Helena PODSOBIŃSKA: W wigilię stulecia leskiego bibliotekarstwa. 50-lecie Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Lesku	25
Teresa LEŚNIAK: Biblioteki publiczne a Unia Europejska	33
Wanda BELCIK: Bibliotekarze krośnieńscy z wizytą na Węgrzech	35
Teresa LEŚNIAK: VII Forum Kultury nt. Biblioteki Publiczne	40
Janina SZMYD: Selekcja w bibliotekach	41
KRONIKA. Zestawiła i opracowała Wanda Belcik	47

Wydawca

*Wojewódzka Biblioteka Publiczna
ul. Wojska Polskiego 41
38-404 Krosno
tel. /fax 432-13-70*

Redaguje Zespół:

*Wanda Belcik, Danuta Grzybek, Bożena Kruczkowska,
Teresa Leśniak, Stanisław Wójtowicz*

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W KROŚNIE